

1

*Toks buvo tas, kuriam skiriu posmelį,
Kovotojas už tiesą, Artigalis...*

Edmundas Spenseris, „Fėjų karalienė“

– Tu tikras Kornvalio gyventojas, čia gimęs, čia augęs, – irzliai pareiškė Deivas Polvertas. – Straikas netgi nėra tavo tikroji pavardė. Iš tiesų tu Nankaras. Negi čia sėdėdamas tvirtinsi, kad laikai save anglu?

Ši šiltą rugpjūčio vakarą „Pergalės“ aludė buvo sausakimša, ir dalis gėrėjų plūstelėjo lauk ant plačių akmeninių laiptų į įlankos pakrantę. Polvertas ir Straikas sėdėjo prie kampinio staliuko ir šventė trisdešimt devintąjį Polverto gimtadienį, lenkdami vieną alaus bokalą po kito. Jau dvidešimt minučių, Straikui labai prailgusių, jie aptarinėjo Kornvalio gyventojų patriotizmą.

– Ar laikau save anglu? – garsiai mąstė jis. – Ne, veikiau britu.

– Nė velnio, – atkirto karštakošis Polvertas, jau užsiplieskęs. – Ne-laikai. Tu tyčia gadini man kraują.

Iš pažiūros draugai buvo didžiausios priešybės. Polvertas – mažai ūgis ir liesas kaip žokėjus vėjo nugairintu, ankstyvų raukšlių išvagotu veidu, pro retėjančius plaukus matyti įdegusi galvos oda. Jo marškinėliai buvo suglamžyti, tarsi juos būtų pakėlęs nuo grindų arba ištraukęs iš nešvarių skalbinių pintinės, o džinsai plėšyti. Ant kairio dilbio jis buvo išsitatuiravęs juodą ir baltą šventojo Pirano kryžių; dešinę ranką bjaurojo gilus randas – artimo kontakto su rykliu atminas.

Jo draugas Straikas priminė praradusį formą boksininką, beje, tai atitiko tikrovę; stambus beveik dviejų metrų ūgio vyras kreivoka nosimi, tamsūs plaukai tankūs ir garbanoti. Jis nieko nebuvo išsitatuiravęs

ir, nors amžinai atrodydavo nesiskutęs, darė itin tvarkingo ir švaraus žmogaus visada išlygintais drabužiais įspūdį, kaip buvęs policininkas arba buvęs karys.

– Tu čia gimei, – spyrėsi Polvertas. – Taigi tu Kornvalio gyventojas.

– Pagal tokius kriterijus tu esi Birmingamo gyventojas.

– Eik tu šikt! – suriko Polvertas, nuoširdžiai įsižeidęs. – Aš čia nuo dviejų mėnesių, o mano mama iš Treveljanų. Svarbu, su kuo tapatini esi... ką jauti čia, – Polvertas tvojo kumščiu sau į krūtinę. – Mamos giminė gyvena Kornvalyje šimtus metų...

– Matai, kraujas ir žemė man niekada nebuvo...

– Girdėjai apie naujausią apklausą?! – neatlyžo Polvertas, perrėkdamas Straiką. – Į klausimą „Kokia jūsų tautybė?“ pusė – pusė – atsakė „kornas“, o ne „anglas“. Nepalyginamai daugiau.

– Puiku, – tarė Straikas. – Kas toliau? Papildysime atsakymus keltų britais ir romėnais?

– Dar pakalbėk taip sumautai iš aukšto, – pasipiktino Polvertas, – ir pamatysi, kuo tau baigsis. Per ilgai gyvenai Londone, brolau... Nieko blogo didžiutis savo kraštu. Nieko blogo, kad vietos bendruomenės reikalauja iš Vestminsterio gražinti dalį valdžios. Kitais metais škotai visiems parodys kelią. Pamatysi. Kai jie atgaus nepriklausomybę, kiti irgi sujus. Keltai visoje šalyje ims bruzdėti. Dar po vieną? – pridūrė, mostelėjęs tuščio Straiko bokalo pusėn.

Straikas atėjo į aludę, trokšdamas atsikvėpti nuo įtampos ir nerimo, o ne klausytis pamokslų apie kornų politiką. Jie buvo nesimatę apie metus, bet per tą laiką Polverto atsidavimas nacionalistinei partijai „Kornvalio sūnūs“, į kurią jis įstojo šešiolikos metų, keleriopai sustiprėjo. Paprastai Deivas pataisydavo Straikui ūpą kaip beveik niekas kitas, bet draugas nepakentė, kai buvo šaipomasi iš Kornvalio nepriklausomybės, o ši tema Straikui rūpėjo ne ką labiau už baldų apmušalus ar traukinių numerių kolekcionavimą. Valandėlę Straikas svars-tė, ar nepasakius, kad jam reikia grįžti pas tetą, bet tokia perspektyva buvo dar nykesnė už seno draugo prakeiksmus prekybos centrams, kurie atsisako žymėti Kornvalyje pagamintas prekes šventojo Pirano kryžiumi.

– Taip, ačiū, – padėkojo jis ir padavė tuščią bokalą Deivui, o šis pasuko prie baro, į dešinę ir kairę linkčiodamas daugybei pažįstamų.

Likusio vieno prie staliuko Straiko žvilgsnis ėmė klaidžioti po aludę, kurią visada laikė sava. Ilgainiui ji pasikeitė, bet vis dar buvo atpažįstama: čia jis linksmindavosi su draugais iš Kornvalio dar neturėdamas dvidešimties. Jam susidarė keistas, dvilypis įspūdis: kad jis yra kaip tik ten, kur turi būti, ir kad niekada čia nepritapo, kad ši vieta jam be galo pažįstama ir sykiu svetima.

Be tikslo vedžiodamas akimis nuo medinių grindų prie estampų su jūros vaizdais, Straikas suvokė žiūrintis tiesiai į dideles neramias akis moteriai, stovinčiai su drauge prie baro. Veidas pailgas, išblyškęs, tamsūs plaukai iki pečių žilstelėję. Jos nepažino, bet jau kokią valandą jautė, kad kai kurie vietiniai tiesia kaklus, norėdami geriau jį apžiūrėti ar sugauti jo žvilgsnį. Straikas nusuko akis, išsitraukė mobilųjį ir apsimetė rašantis žinutę.

Pažįstami turi puikią dingstį pokalbiui, jei tik jis bent truputėlį juos paskatintų. Regis, visas Sent Mosas žino, kad jo dėdieni Džoanai prieš dešimt dienų nustatytas užleistas kiaušidžių vėžys ir kad jis, jo netikra sesuo Liusė ir trys Liusės sūnūs iškart atskubėjo pas Džoaną su Tedu palaikyti jų sunkią valandą, kiek tik galės. Jau savaitę jis kaskart, kai tik ryžtasi iškelti koją iš namų, atsakinėja į klausimus, dėkoja už užuojautą ir mandagiai atsisako pagalbos. Jam nusibodo laužyti galvą, kaip nesikartojant pasakyti: „Taip, turbūt paskutinė stadija, taip, mums visiems labai sunku.“

Prie staliuko su dviem pilnais bokalas prasibrovė Polvertas.

– Dar po vieną, Didi, – tarė jis, sėsdamasis ant baro taburetės.

Ši sena pravardė nebuvo pašaipei užuomina į Straiko ūgį, nors dauguma žmonių taip manė; tai buvo kornų žodžio „didicoy“, reiškiančio „čigonas“, trumpinys. Išgirdęs šį žodį, Straikas sušvelnėjo ir prisiminė, kodėl jūdvių draugystė su Polvertu yra tvariausia jo gyvenime.

Prieš trisdešimt penkerius metus Straikas pradėjo lankyti Sent Moso pradinę mokyklą, semestrą pavėlavęs, ne pagal metus augalotas ir kalbantis tarme, kuri vietos gyventojams rėžė ausį. Nors jis gimė Kornvalyje, motina, vos spėjusi atsigauti po gimdymo, su naujagimiu glėby vidury nakties išlėkė atgal į Londoną, grįžo į gyvenimą, kurį dievino, plasnodama iš buto į apleistą lūšną, iš lūšnos į vakarėlį. Praėjus ketveriems metams, kai Straikas gimė, ji grįžo į Sent Mosą su sūnumi ir naujagime Liuse, o paryčiais vėl dingo, savo broliui palikusi Straiką ir netikrą jo seserį.

Straikas niekada nesužinojo, ką Leda parašė popiergalyje, paliktame ant virtuvės stalo. Be abejo, turėjo sunkumų dėl buto nuompinigių ar meilužio, o gal vyko koks muzikos festivalis, kuriame ji ypač troško dalyvauti: gyventi, kaip nori, sunkoka, kai turi du vaikus. Kad ir kokia būtų jos užtrukusio dingimo priežastis, Ledos brolienė Džoana, tokia pat padori ir tvarkinga, kokia Leda buvo lengvabūdė ir iškrika, nupirko Straikui uniformą ir užregistravo į mokyklą.

Kiti puspenktų metų mažyliai išsižiojo, kai jis buvo pristatytas klasei, o kai mokytoja pasakė, kad jo vardas Kormoranas, keli vaikai sukikeno. Mokykla jam kėlė nerimą, nes jis puikiai prisiminė, kad mama žadėjo jį mokyti namie. Dėdei Tedui jis bandė paaiškinti – jo nuomone, mama nenorėtų, kad jis lankytų mokyklą, bet Tedas, visada itin supratingas, tvirtai pareiškė, kad taip reikia, ir jis atsidūrė tarp nepažįstamų vaikų, kalbančių keista tarme, vienišas ir svetimas. Straikas nebuvo verksnys, bet į seną suolą atvožiamu viršumi atsisėdo su obuolio dydžio gumulu gerklėje.

Kodėl Deivas Polvertas, mažiuokas klasės lyderis, nusprendė susidraugauti su naujoku, niekas nesuprato, net Straikas. Ne dėl Straiko stambumo, nes ir taip du geriausi Deivo draugai buvo tvirti žvejų sūnūs, be to, ir pats Deivas garsėjo kaip baisus mušeika, kurio nirtulys buvo atvirksčiai proporcingas jo ūgiui. Pirmajai dienai baigiantis, Polvertas tapo jo draugu ir gynėju, pareiškęs bendraklasiams, kad Straikas vertas jų pagarbos: jis irgi gimęs Kornvalyje, jis Tedo Nankaro, kuris dirba gelbėtoju, sūnėnas, jis nežino, kur jo mama, ir ne jo kaltė, kad juokingai kalba.

Nors Straiko dėdienė sunkiai sirgo, nors labai džiaugėsi, kad sūnėnas buvo su ja visą savaitę, nors rytoj jis išvažiuoja, šį vakarą Džoana, galima sakyti, išgrūdo jį iš namų švęsti Mažojo Deivo gimtadienio. Ji didžiai brangino senas pažintis, todėl jai buvo malonu, kad Straikas ir Deivas Polvertas po šitiek metų tebedraugauja. Džoanos nuomone, jų draugystė rodo, kad ji neklydo, atidavusi vaiką į mokyklą prieš jo lengvabūdės motinos norą ir kad tikrieji Straiko namai – Kornvalis, nesvarbu, kad jis išmaišė pusę pasaulio, o dabar gyvena Londone.

Polvertas gurkštelėjo alaus iš ketvirto bokalo ir, per petį irzliai dirselėjęs į tamsiaplaukę moterį ir šviesiaplaukę jos draugę, tebežiūrinčias į Straiką, tarė:

– Prakeiktos turistės.

– O tu su savo parku iš ko gyventum, jei ne turistai? – paklausė Straikas.

– Nepražūčiau, – iškart atšovė Polvertas. – Vietinių čia atvažiuoja per akis, daugelis ne po vieną kartą.

Dar visai neseniai Polvertas buvo atsisakęs inžinerijos firmos vadovo pareigų Bristolyje dėl vyriausiojo sodininko vietos dideliame viešame netolimame pakrantės parke. Puikus naras ir banglentininkas, „Geležinio žmogaus“ varžybų dalyvis, Polvertas nuo vaikystės negalėdavo nustygti, net laikas ir darbas kontoroje jo nepakeitė.

– Vadinasi, nesigaili? – paklausė Straikas.

– Po perkūnais, ne, – karštai pareiškė Polvertas. – Pasiilgau žemėtų rankų. Pasiilgau darbo lauke. Kitais metais man keturiasdešimt. Dar bar arba niekada.

Polvertas kreipėsi dėl naujo darbo, nieko nepasakęs žmonai. Gavęs sodininko vietą, jis metė darbą firmoje ir parvyko namo pranešti šeimai naujienos.

– Penė nusiramino? – paklausė Straikas.

– Vis dar kartą per savaitę pareiškia, kad nori skirtis, – abejingai atsakė Polvertas. – Gerai padariau, pasakęs jau po visam, antraip būtu me riejęsi penkerius metus. Viskas susiklostė kuo puikiausiai. Vaikai dievina naująją mokyklą. Penė bendrovė perkėlė į kontorą didmiestyje, – Polvertas turėjo omeny Trūrą, o ne Londoną. – Ji laiminga. Tik nenori prisipažinti.

Širdies gilumoje Straikas abejojo šiais draugo žodžiais. Polvertas buvo romantikas, linkęs rizikuoti ir nepaisyti nemalonios tikrovės. Tačiau Straikui užteko savų rūpesčių ir be Polverto bėdų, todėl kilstelėjo bokalą ir, vildamasis nukreipti Polverto mintis nuo politikos, tarė:

– Sveikinu gimimo dienos progą, brolau.

– Į tavo sveikatą, – atsiliepė Polvertas. – Kaip manai, kokios „Arsenal“ galimybės? Laimės atrankines varžybas?

Straikas gūžtelėjo pečiais būgštaudamas, jog pasakęs, kad šis Londono futbolo klubas turi galimybių patekti į Čempionų lygos finalą, vėl sulauks priekaištų dėl ištikimybės Kornvaliui stokos.

– Kaip meilės reikalai? – pakeitė temą Polvertas.

– Jokių reikalų neturiu, – atsakė Straikas.

– Džoana mano, kad galų gale susimesi su verslo partnere, – išsišiepė Polvertas. – Ta Robina.

– Tikrai? – paklausė Straikas.

– Viską man išpasakojo, kai buvau pas juos užsukęs užpraeitą savaitę. Kol tasiau jų palydovinį imtuvą.

– Jie man nesakė, kad tu jų pataisei, – atsiliepė Straikas ir vėl kilstelėjo bokalą į Polverto sveikatą. – Ačiū, brolau, už tave.

Ir vėl tikėjosi nukreipti kalbą, bet nepavyko.

– Abu. Ir ji, ir Tedas tikisi, kad išsirinksi Robiną, – pasakė Polvertas. Straikas nutylėjo, bet Polvertas neatlyžo:

– Vadinasi, nieko naujo?

– Nieko, – atsakė Straikas.

– O kodėl? – paklausė paniuręs Polvertas. Straikas atsisakė pripažinti ne tik Kornvalio nepriklausomybę, bet ir kitą akivaizdų ir geidžiamą tikslą. – Ji daili. Mačiau laikraštyje. Nors gal ir neprilygsta Miledi Pasiutėlei, – pripažino. Seniausiai buvo taip praminęs buvusią Straiko sužadėtinę. – Antra vertus, ji nekuoktelėjusi, ar ne taip, Didi?

Straikas nusijuokė.

– Ir Liusei ji patinka, – neatstojo Polvertas. – Ji sako, kad judu būtumėt ideali pora.

– Kada spėjai aptarti mano meilės reikalus su Liuse? – paklausė Straikas nebe taip geranoriškai.

– Gal prieš kokį mėnesį, – atsakė Polvertas. – Buvo atvažiavusi savaitgaliui su sūnumis, mes juos ir pakvietėm kepsnių.

Straikas gėrė ir tylėjo.

– Ji sako, kad judu puikiai sutariat, – pridūrė Polvertas jį stebėdamas.

– Aha, sutariam, – sutiko Straikas.

Polvertas laukė, klausiamai pakėlęs antakius.

– Darbas nueitų šuniui ant uodegos, – paaiškino Straikas. – Aš nerizikuosiu biuru.

– Aišku, – atsiliepė Polvertas. – Bet pagunda didelė?

Trumpam stojo tylą. Straikas stropiai suko akis į šalį nuo tamsiaplaukės ir jos draugės, jo nuomone, abi liežuvavo apie jį.

– Buvo akimirku, – pripažino jis, – kai man toptelėdavo tokia mintis. Bet jai užtenka skyrybų rūpesčių, ar šiaip, ar taip, mudu pusę laiko praleidžiame kartu, ir ji man patinka kaip verslo dalininkė.

Juodu seni draugai, ką tik buvo susikibę dėl politikos, be to, šiandien Polverto gimimo diena, todėl Straikas stengėsi neišsидуoti, kokį apmaudą jam kelia toks kamantinėjimas. Visi vedę pažįstami žūtbut ir kuo greičiau trokšdavo apvesdinti ir kitus, nesvarbu, kad jų pačių santuoka buvo veikiau šio instituto antireklama. Tarkim, Polvertai amžinai nesutardavo. Straikas dažniau girdėdavo Penę vadinant vyrą „tas šiknius“, o ne vardu, o Polvertas ne vieną vakarą linksmino draugus, su visomis smulkmenomis pasakodamas, kokių gudrybių griebęsis, tenkindamas savo pomėgius ir užgaidas žmonos sąskaita ar jos apmaudui. Abu būdavo laimingiausi ir nerūpestingiausi tarp savo lyties atstovų, ir tais retais atvejais, kai Straikas pas juos svečiuodavosi, draugija visuomet savaime pasidalydavo: moterys susispiisdavo viename namo gale, vyrai susiburždavo kitame.

– O kas bus, jei Robina užsimanys vaikų? – paklausė Polvertas.

– Vargu, – atsakė Straikas. – Ji pernelyg mėgsta savo darbą.

– Jos visos taip sako, – numojo ranka Polvertas. – Kiek jai dabar metų?

– Dešimčia metų jaunesnė už mus.

– Ji panorės vaikų, – pareiškė Polvertas. – Visos užsimano. Be to, moterims reikia skubėti. Laikas bėga.

– Na, su manim ji vaikų nesulauks. Aš jų nenoriu. Ir kuo darausi vyresnis, tuo dažniau pagalvoju, kad santuoka ne man.

– Pats taip maniau, brolau, – atsiliepė Polvertas. – Bet paskui supratau, kad klydau. Juk pasakojau tau, kaip viskas buvo? Kaip galų gale pasipiršau Penei?

– Ko gero, ne, – atsakė Straikas.

– Negi nepasakojau anekdoto apie Tolstojų? – dėl tokio apsižioplinimo nustebė Polvertas.

Straikas, jau ketinęs gurkštelėti alaus, apstulbęs vėl nuleido bokalą. Nuo pradinės mokyklos Polvertas, turintis aštrų protą, bet niekinantis žinias, kurių negalima tučtuojau pritaikyti praktiškai, neskaitė jokių spaudinių, išskyrus techniko žinytus.

– Tolstojus. Rašytojas, – paaiškino Polvertas, klaidingai supratęs Straiko miną.

– Aha, – atsiliepė Straikas. – Ačiū. Kaip Tolstojus...

– Taigi pasakojau, klausykis. Aš antrą kartą išsiskyriau su Pene. Ji vis zaunijo, kad susižadėtume, o aš to nė kiek netroškau. Taigi sėdžiu

šitam bare, pasakoju savo draugeliui Krisui, kaip man įgriso jos zy-zimas, kad ji nori žiedo... prisimeni Krisą? Stambus šveplis vyrukas. Buvai jį sutikęs per Rozvainos krikštynas. Tai va, prie baro sėdi nusilešęs nebejaunas tipelis, vienišas dabita velvetiniu švarku, sugarbanotais plaukais, ir jis, atvirai kalbant, mane siutina, nes matau, kad klausosi, ir aš teiraujuosi, kurio velnio jis ausis išpūtęs, o tas įsmeigia į mane akis ir sako: „Nešti naš tą ir ką nors dirbti rankomis galima tik tada, jei našta pririšta prie nugaros. Vesk, ir turėsi laisvas rankas. Nevesk, ir tavo rankos niekada nebus laisvos kitiems darbams. Pažiūrėk į Mazankovą, į Krupovą. Jie sužlugdė savo karjerą dėl moterų.“ Pamaniau, kad Mazankovas ir Krupovas – Kriso draugai. Paklausiau, kodėl jis man, po perkūnais, pasakoja apie kažkokius tipus. O jis pareiškė cituojantis man šitą rašytoją, Tolstojų. Mudu išisnekėjom, ir žinai ką, Didi, tą akimirką man atsivėrė akys. Tarsi būtų išžiėbusi lemputė, – Polvertas parodė į orą virš plinkančios galvos. – Jis man išaiškino, kokia sunki vyro padėtis, bro lau. Štai aš ketvirtadienio vakarą bandau pakabinti skylę, paskui vienišas velkuosi namo, prašvilpęs pinigus, dūšioj kaip prišikta; pagalvojau apie pinigus, iššvaistytus kabinant kliurkas ir kaip tai užknisa, ir ar sulaukęs keturiasdešimties vienišas noriu žiūrėti pornografinius filmus, ir supratau, kur šaknys. Supratau, kam reikia santuokos. Kur aš rasčiau geresnę už Penę? Negi man malonu malti šūdą su bobomis baruose? Mudu su Pene neblogai sutariam. Būna ir blogiau. Ji daili. O namie manęs visada lauktų apželtutė, va.

– Gaila, kad ji negirdi šių žodžių, – atsiliepė Straikas. – Įsimylėtų tave iš naujo.

– Paspaudžiau tam dabišiuui ranką, – pasakojo Polvertas, nekreipdamas dėmesio į Straiko pašaipą, – priverčiau užrašyti tos knygos pavadinimą ir kitus duomenis. Iškart išėjau iš baro, taksi nuvažiavau pas Penę, ėmiau daužyti į duris, pažadinau. Ji įtūžo. Manė, kad užėjau, nes įkaušau, nesusiradau nieko geresnio ir norėjau pasibarškint. „Ne, tu apsnūdusi karve, – tariau, – aš čia, nes noriu tave vesti.“ Pasakysiu tau tos knygos pavadinimą, – pridūrė Polvertas. – „Ana Karenina“. – Jis vienu mauku išgėrė alų. – Šlamštas.

Straikas nusijuokė.

Polvertas garsiai atsirūgo ir pažvelgė į laikrodį. Jis žinojo, kad geriausia išeiti po šmaikštaus sąmojo, o ilgas atsisveikinimus mėgo ne labiau už rusų literatūrą.

Neramus kraujas

– Man laikas, Didi, – pasakė jis stodamasis. – Jei grįšiu iki pusės vienuoliktos, manęs lauks gimtadieninis čiulpimas, o tai ir yra visa esmė, brolau. Visa esmė.

Išsišiepęs Straikas paspaudė Polvertui ištiestą ranką. Šis liepė perduoti linkėjimus Džoanai ir paskambinti jam, kai vėl depresuos, prasi-brovė prie durų ir dingo iš akių.

2

*Paguodžia širdį sužeistą dažnai
Vilties, išgelbėt galinčios, šešelis...*

Edmundas Spenseris, „Fėjų karalienė“

Straikas šypsojosi, pralinksminas Polverto pasakojimo, ir staiga suvokė, kad tamsiaplaukė prie baro akivaizdžiai ruošiasi prie jo priėti. Akiniuota šviesiaplaukė draugė ją, regis, atkalbinėjo. Straikas baigė gerti alų, pasiėmė piniginę, patikrino, ar cigaretės tebėra kišenėje ir, remdamasis į sieną, atsistojo – norėjo, prieš žengdamas pirmą žingsnį, įsitikinti, kad nepraras pusiausvyros. Kartais po keturių bokalų protezas nebeklausydavo. Pasirodė, kad nė kiek nesvirduliuoja, ir Straikas pasuko prie durų, be šypsenos linkčiodamas tiems vietos gyventojams, kurių negalėjo nepaisyti neįžeisdamas, ir išniro į šiltą lauko tamsą niekieno neužkalbintas.

Ant plačių nelygių akmeninių laiptų, vedančių prie įlankos, vis dar būriavosi gėrėjai ir rūkaliai. Straikas prasibrovė pro juos, pakeliui traukdamas cigaretes.

Buvo gražus rugpjūčio vakaras, vaizdingu pajūrio bulvaru vis dar vaikščiojo turistai. Iki tetos ir dėdės namų buvo penkiolika minučių kelio, iš dalies stačiu šlaitu. Straikas nei iš šio, nei iš to pasuko į dešinę, perėjo gatvę ir nužingsniavo prie aukštos akmeninės sienos, skiriančios automobilių parką ir keltų perkėlą nuo jūros. Atsišliejęs į sieną, prisidėgė cigaretę, įsistebeilijo į pilkšvai sidabrinį vandenyną ir tamsoje tapo dar vienu turistu, kuriam nereikia atsakinėti į klausimus apie vėžį, kuris gali ramiai parūkyti, tyčia atidėliodamas akimirką, kai teks grįžti ant nepatogios sofos, ant kurios miega pastarąsias šešias naktis.

Atvažiavusiam Straikui dėdienė pasakė, kad jis, bevaikis viengungis ir buvęs karys, miegos svetainėje, nes „tu užmigi bet kur“. Ji ryžtingai dar telefonu atmetė Straiko pasiūlymą apsisototi viešbutyje, užuot apsisotjus ir taip sausakimšuose jos namuose. Straikas atvažiuodavo retai, ypač kartu su seserimi ir sūnėnais, taigi Džoana norėjo atsidžiaugti jo viešnage, vėl pasijusti šeimininke ir maitintoja, nors ir nusilpusia po pirmo chemoterapijos ciklo.

Taigi aukštas ir sunkus Straikas, kuriam būtų buvę daug patogiau miegoti ant sulankstomosios lovos, kas vakarą nesiskųsdamas guldavosi ant kietos slidžiu atlasu aptrauktos ir ašutų prikimštos sofos ir kas rytą pabudavo nuo šėlo mažųjų sūnėnų, amžinai pamirštančių, kad jiems draudžiama veržtis į svetainę prieš aštuonias. Džekui bent jau užtekdavo padorumo pašnibždomis atsiprašyti, kad pažadino dėdę. Vyresnėlis Lukas kiekvieną rytą rėkdamas nudundėdavo siaurais laiptais ir tik suprunksdavo, lėkdamas pro Straiką į virtuvę.

Lukas sulaužė naujutėles Straiko ausines, ir seklys prisivertė apsimesti, kad tai menkniekis. Be to, vieną rytą vyriausiajam sūnėnui pasirodė, kad lakstyti po sodą su Straiko protezu ir mojuoti juo dėdei pro langą mirtinai juokinga. Kai Lukas galop parnešė protezą, Straikas, kuriam vos neplyšo šlapimo pūslė, nes nušokuoti stačiais laiptais į vienintelį tualetą jis nepajėgė, ramiai davė Lukui velnių, ir vaikėzas beveik visą rytą buvo neįprastai prislėgtas.

O Džoana kiekvieną rytą sakydavo Straikui: „Tu gerai išsimiegojai.“ Ir tai būdavo anaip tol ne klausimas. Visą gyvenimą ji buvo įpratusi meiliai versti šeimynykščius sakyti tai, ką norėdavo išgirsti. Tuo metu, kai Straikas nakvodavo biure ir jam grėsė bankrotas (reikia pripažinti, kad nei su dėdiene, nei dėde jis šiomis naujienomis nesidalijo), Džoana jam paskambinusi linksmai sakydavo: „Tau puikiai sekasi.“ Ir jam kaip paprastai atrodydavo, kad prieštarauti jos optimistiniam pareiškimui beprasmiška ir kivirčnu. Kai jam Afganistane nutraukė pusę kojos, Džoana ašarodama stovėjo prie ligoninės lovos, jam stengiantis išsklaidyti morfijaus ūkanas, ir kartojo: „Tu bent jau guli patogiai. Tau neskauda.“ Jis mylėjo tetą, kuri bemaž visą vaikystę jį augino, bet, ilgai būnant su ja, imdavo trūkti oro. Jį vargindavo jos reikalavimas sklandžiai perdavinėti suklastotą draugingumo pinigą iš rankų į rankas, nepaisant nepatogių tiesų ir jas neigiant.

Vandenyje blykstelėjo grakštus sidabrinis padaras juodomis kaip suodžiai akimis: netoli kranto tingiai apsvirtė ruonis. Straikas žiūrėjo, kaip jis sukiojasi vandenyje, spėliodamas, ar ruonis jį mato, ir nei iš šio, nei iš to jo mintys nukrypo į seklių agentūros bendrasavininkę.

Jis puikiai suprato nepasakęs Polvertui visos tiesos apie savo santykius su Robina Elakot, nes, šiaip ar taip, tai tik jo reikalas. Iš tikrųjų jo jausmai buvo painūs, ir kai kurių niuansų jis buvo linkęs nenagrinėti. Pavyzdžiui, vienišas, nuobodžiaudamas ar prislėgtas, jis užsigeisdavo išgirsti jos balsą.

Pažvelgė į laikrodį. Jai poilsio diena, bet esama šiokios tokios galimybės, kad ji dar nemiega, įtikinamą dingstį parašyti žinutę jis turi: naujausiam neetatiniam darbuotojui Solui Morisui neapmokėtos praėjusio mėnesio išlaidos, o Straikas dėl jų nepaliko jokių nurodymų. Jei parašys žinutę dėl Moriso, tikėtina, kad Robina jam atskambins paklausti, kokia Džoanos sveikata.

– Atsiprašau... – išgirdo jis susijaudinusį moters balsą už nugaros.

Straikas neatsisukęs žinojo, kad čia tamsiaplaukė iš baro. Ji kalbėjo šešių grafyščių aplink Londoną tarme, o tonas buvo atsiprašomas ir entuziastingas kaip paprastai žmonių, norinčių pasikalbėti apie seklio pergales.

– Klausau jūsų, – atsiliepė jis, atsisukdamas į moterį.

Su ja atėjo ir šviesiaplaukė draugė: o gal, pamanė Straikas, jos ne tik draugės. Abi maždaug keturiasdešimties metų moteris, jo nuomone, siejo nenusakomas, bet artimas ryšys. Jos dėvėjo džinsus, marškinius, buvo liesos, vėjo truputį nugairintais veidais, ypač blondinė – tai rodė, kad savaitgaliai leidžiami žygiuojant į kalnus arba važinėjantis dviračiu. Kai kas būtų ją pavadinęs „nemoteriška“, nes buvo nė kiek nepasidažiusi. Aukšti skruostikauliai, akiniai, surišti į arklį uodegą plaukai – ji atrodė atšiauri.

Tamsiaplaukė buvo smulkesnė. Didelės pilkos akys neryškiai švietė pailgame veide. Prieblandoje ji atrodė panaši į viduramžių kankinę – tokia pat aistra, net fanatizmas.

– Ar jūs... ar jūs Kormoranas Straikas? – paklausė ji.

– Taip, – šiurkščiai atsakė jis.

– O, – tyliai tarstelėjo ji ir susijaudinusi mostelėjo ranka. – Keista... labai keista. Suprantu, jūs tikriausiai nenorit... atsiprašau, kad jus

trukdau, žinau, kad jūs šiuo metu nedirbat, – ji nervingai nusijuokė, – bet... beje, mano vardas Ana... svarsčiau, – ji giliai įkvėpė, – ar negalėčiau ateiti... ar negalėčiau ateiti pasikalbėti su jumis apie savo motiną.

Straikas nieko neatsakė.

– Ji dingo, – kalbėjo Ana. Jos vardas ir pavardė – Margo Bamboro. Dirbo bendrosios praktikos gydytoja. Vieną vakarą baigė darbą, išėjo iš kabineto ir niekas jos daugiau nebematė.

– Policijai pranešėt? – paklausė Straikas.

Ana keistai prunkštelėjo.

– O, taip... turiu omeny, kad policija žinojo... tyrė. Bet jokių pėdsakų neaptiko. Ji dingo 1974 metais, – pridūrė Ana.

Į akmenis pliuškėno tamsus vanduo, ir Straikui pasirodė, kad jis girdi, kaip ruonis šnarpščia drėgna nosimi. Pro šalį keltų perkėlos link prasvirduliavo trys girti vyrukai. Straikas spėliojo, ar jie žino, kad paskutinis keltas išplaukė šeštą valandą.

– Aš tik... – prapliupo moteris, – matot... praėjusią savaitę... buvau pas ekstrasensą.

Velnias, pamanė Straikas.

Dirbdamas sekliu, jis kartais susidurdavo su paranormalių įžvalgų pardavėjais ir juos be galo niekino: laikė siurbėlėmis apgautų, netekusių vilties žmonių kišenėms iškratyti.

Vandeniui atpuکشėjo motorinė valtis, variklis sudraskė nakties ramybę į skutus. Matyt, jos ir laukė trys girti vaikinai. Dabar jie prajuko ir ėmė baksnoti vienas kitą alkūnėmis, nujausdami gresiant jūros ligą.

– Ekstrasensas pasakė, kad man bus duotas ženklas, – neatstojo Ana. – Taip ir pasakė: „Tu sužinosi, kas nutiko tavo motinai. Tau bus duotas ženklas, atsižvelk į jį. Netrukus kelias bus aiškus.“ Todėl, pamąčiusi jus aludėje, – ak, Kormoranas Straikas „Pergalėje“, koks neįtikimas sutapimas, – pamaniau... kad privalau su jumis pasikalbėti.

Švelnus vėjelis pašiausė tamsius žilstelėjusius Anos plaukus.

– Greičiau, Ana, mums reikia eiti, – ryžtingai pasakė šviesiaplaukė ir apkabino draugę per pečius.

Straikas išvydo ant bevardžio piršto žvilgant vestuvinį žiedą.

– Atsiprašom, kad sutrukdėm, – pridūrė ji.

Švelniai, bet tvirtai šviesiaplaukė bandė apgręžti Aną. Ši šniurkštelėjo ir sumurmėjo:

– Atsiprašau. Aš... turbūt per daug vyno išgėriau.

– Luktelėkit.

Straikas dažnai, ypač šįvakar, pavargęs ir suirzęs, piktindavosi savo neįveikiamu smalsumu, negebėjimu nepatenkinti noro. Bet jis gimė kaip tik 1974 metais. Margo Bamборо laikoma dingusia be žinios tiek metų, kiek jis gyvena šiame pasaulyje. Jis negalėjo atsispirti troškimui sužinoti daugiau.

– Jūs čia atostogaujat?

– Taip, – atsakė šviesiaplaukė. – Turim namus Falmute. Nuolat gyvename Londone.

– Rytoj grįžtu tenai, – tarė Straikas („Ką tu darai, po perkūnais?“ – paklausė balselis makaulėje), – bet turbūt galėčiau rytoj rytą užsukti į Falmutą, jei jūs neužsiėmusios.

– Tikrai? – aiktelėjo Ana. Jis nematė, kada moters akys pasruvo ašaromis, bet suprato, kad ji verkia, nes dabar jas šluostėsi. – O, būtų nuostabu. Ačiū jums. Aš be galo dėkinga! Duosiu jums adresą.

Šviesiaplaukė nė kiek neapsidžiaugė, kad vėl pamatys Straiką, tačiau, Anai ėmus raustis rankinuke, pasakė: „Neieškok, turiu kortelę“, išsitraukė piniginę iš užpakalinės kišenės ir padavė Straikui vizitinę. Joje buvo parašyta: „Daktarė Kimė Salivan, psichologė, licencijuota Britanijos psichologų draugijos narė“, o žemiau – Falmuto adresas.

– Puiku, – tarė Straikas, kišdamas kortelę į savo piniginę. – Ką gi, tada iki susitikimo su jumis abiem rytoj rytą.

– Tiesą sakant, rytą man konferencija telefonu, – pasakė Kimė. – Apie dvyliką valandą būsiu laisva. Jums nebus per vėlu?

Potekstė buvo aiški: su Ana kalbėsies tik mano akivaizdoje.

– Ne, nebus, – atsakė Straikas. – Tada susitiksime dvyliką.

– Labai ačiū! – padėkojo Ana.

Kimė paėmė Anai už rankos, ir moterys nuėjo. Straikas žiūrėjo, kaip jos žingsniuoja po gatvės žibintu, paskui vėl nususuko jūros pusėn. Motorinė valtis su jaunaisiais girtuokliais nupukšėjo. Ji jau atrodė mažutė, tiesiog nykštukinė plačioje įlankoje, o variklio kriokimas pamažu slopo, kol virto tolimu gausmu.

Trumpam užmiršęs apie žinutę Robinai, Straikas prisidėgė antrą cigaretę, išsitraukė mobilųjį ir pagūglino Margo Bamборо.

Pasirodė dvi skirtingos nuotraukos. Pirmoji iki juosmens – grūdėta patrauklios, taisyklingų veido bruožų šatenės banguotais plaukais

su skyrimu per vidurį ir akimis toli viena nuo kitos. Vilkėjo palaidinukę ilgais atlapais, o po ja, regis, megztą liemenę.

Antroje nuotraukoje buvo ta pati moteris, tik jaunesnė ir pasipuošusi garsiuoju juodu „Playboy“ triušelio korsetu, juodomis ausimis, juodomis kojineėmis ir balta uodega. Ji laikė padėklą, matyt, su cigaretėmis ir šypsojosi. Už jos stovėjo kita jauna moteris tokiu pat kostiumu, irgi šypsodamasi, šiek tiek išsikišusiais dantimis ir apvalesnė už liekną draugę.

Straikas ėmė slinkti žemyn ir pamatė, kad kartu su Margo minima viena garsi pavardė.

...jauna gydytoja ir motina, **Margarita Bamboro-Margo**, dingusi 1974 metų spalio 11 dieną panašiomis aplinkybėmis kaip Vera Keni ir Geilė Raitmen, pagrobtos Krido.

Bamboro dirbo Šv. Jono sveikatos centre Klarkenvele. Buvo susitarusi su drauge šeštą valandą vakaro susitikti vietos „Trijų karalių“ aludėje, bet neatėjo.

Keli liudininkai matė tame rajone greitai važiuojantį nedidelį baltą furgoną maždaug tada, kai **Bamboro** turėjo eiti į susitikimą.

Kriminalinės policijos inspektorius Bilas Tolbotas, vadovavęs **Bamboro** dingimo tyrimui, iš pat pradžių buvo įsitikinęs, kad jaunoji gydytoja tapo žudiko maniako, kuris nevaržomai siautėjo Londono pietryčiuose, auka. Tačiau jokių **Bamboro** pėdsakų cokolinio aukšto bute, kur Denisas Kridas kalino, kankino ir nužudė septynias moteris, aptikta nebuvo.

Krido skiriamasis ženklas – nukirsti moterų lavonams galvas...